

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 3674
Tarih: 19.06.2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde son 30 yıldır süren çatışma ortamı beraberinde büyük yıkımlar getirmiştir. Bunun sonucunda zorla kaybettirmeler, faili meçhul cinayetler ve toplu mezarlar yaşanan bu tahribatın en somut gerçekliğidir. Geçmişle yüzleşme ve toplu mezarların araştırılması adına anayasanın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Altan TAN
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Kayıplar olgusu ve toplu mezarlar; dünya çapında her dönem kendinden söz ettirmiş, birçok ülkede yaşanan savaşlar veya çatışmalarda o toplumların yüzkarası olarak günümüze kadar gelmiştir. Geçmişten günümüze neredeyse her toplu kıyım ve savaşların sonuçları, yıllar veya on yıllar sonra toplu mezarlarla ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de ve özelde de Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde geçmiş yılların katliamları, çatışmaları, sivil ölümleri, günahsız insanlara reva görülen uygulamalar, artık gizlenemez bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Gözaltına alınarak veya kaçırılmak suretiyle kaybedilen siviller, çatışmalarda öldürülen insanlar, artık toplu mezarlarda veya herhangi bir arazide gizlenmiş şekilde ortaya çıkmaktadır.

Dünya deneyimleri ışığında ülkemizde toplu mezarlara baktığımızda, bugüne kadar Türkiye’de ciddi ve bilimsel bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi tarafından 2011’de hazırlanan Toplu Mezar Raporu’nda Türkiye genelinde 253 toplu mezarda 3248 kişiye ait cenazelerin olduğu tespit edilmiştir. 2000’li yılların başlarında bazı toplu mezarların açılmasıyla birlikte Türkiye’de toplu mezar gerçeğinin boyutları ortaya çıkmış, açılan bazı mezarlarda toplu halde katledilen sivil insanların kemiklerine ulaşılmıştır. Ancak bu süreçten sonra toplu mezarlara yönelik istenilen düzeyde bir çalışma yapılmamıştır. Sadece bazı sivil toplum kuruluşlarının ve mağdur ailelerin girişimlerinin olduğu, bu girişimlerin de sınırlı kaldığı bilinmektedir. Büyük çabalar sonucu savcılıklar tarafından açılmaya karar verilen bazı toplu mezarların ise uluslararası hiçbir kanun ve kural gözetilmeden açıldığı, mezarların açılmasında iş makinelerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu yöntemlerle mezarların açılmasının ciddi sorunlar yaratırken, usulüne uygun açılmaması nedeniyle bu mezarlarda delillerin kaybolmasına yol açmıştır. Türkiye’nin halen Minnesota Otopsi Protokolü ve diğer uluslararası protokollere göre hareket etmemesi de bilinen bir başka gerçektir. Ayrıca BM Tüm Kişilerin Zorla Kaybetmeye Karşı Korunması İçin Uluslararası Sözleşmeyi de imzalamayarak, aslında bu konularda pek bir çalışma yapmak istemediğini ortaya koymuştur. Bölgemizde birçok toplu mezar doğa olayları sonucu yer değiştirirken, bazı mezarlar baraj suları altında kalma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

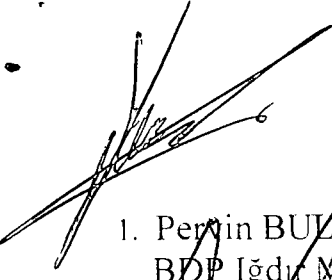
Toplu mezarlarla ilgili olarak yapılan çalışmalarda bugüne kadar çalışmalarda yalnızca DNA incelemeleri yapılmış ve çalışmalar için savcılıklar sadece Adli Tıp Kurumu'na başvurmuştur. İncelemeler için üniversitelerden destek alınmaması ve mezarların iş makineleriyle açılmaya çalışılması, bağımsız ve deneyimli uzmanların sürece dahil edilmemesi, incelemelerin kamuoyunun denetiminden yoksun olması ve değerlendirilen insan buluntuları ile ilgili sergilenen özensizlik, dikkat çekilmesi gereken önemli bir noktadır. Adli Tıp Kurumu, devlete bağlı bir resmi bilirkişilik kurumu olup siyasi iktidar tarafından biçimlendirilmektedir. Kayıplar devlete ait suçlara işaret ettiğinden, dünyadaki diğer örneklerde olduğu gibi; çalışmalarının bağımsız, bilimsel ve uzman heyetlerce yürütülmesi veya tanıklığında gerçekleştirilmesi zorunludur. Bağımsız heyetlerin oluşumu, yalnızca Minnesota Otopsi Protokolü'nün bir koşulu olmayıp, kayıp yakınlarının endişelerini gidermek ve inandırıcı kanıtlar sunmak açısından da zorunludur.

Dünya üzerinde 1 milyon insanın zorla kaybettirme sonucu kayıp olduğu tahmin edilmektedir. Dünya çapında bu yönlü çalışma yürüten BM Kayıp Kişiler Uluslararası Komisyonu başta Bosna olmak üzere bazı ülkelerde çalışmalar yürütmüştür. Türkiye'de yaşanan sorunların benzerini atlatan ülkelerde bu komisyon hükümetlerle işbirliği içerisinde çalışarak, kayıpların ortaya çıkarılmasını, toplu mezarların açılmasını sağlamaktadır. Bu süreçte kayıp yakınları ve sivil toplum kuruluşları da çalışmalara dâhil edilerek, daha etkili bir sonuç elde edilmeye çalışılmıştır.

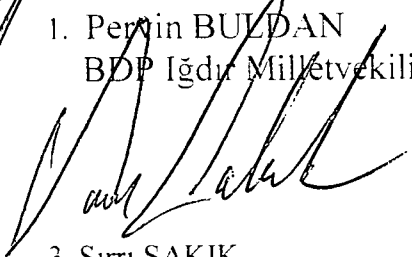
Tüm bunların bileşkesi olabilecek, son 30–35 yıla damgasını vuran mesele ise elbette ki Kürt meselesi ve onun etrafında gelişen olaylar olmuştur. 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde yaşanan vahşet ve sonrası PKK'nin silahlı mücadeleye başladığı dönemle birlikte bölgede yürütülen kirli savaş, Kürt coğrafyasında ve Türkiye'nin önemli bir bölümünde ciddi tahribatlar yaratan bir dönem olmuştur.

İşte bugün tartıştığımız zorla kaybettirme ve toplu mezarlar meselesi, Kürt coğrafyasında yürütülen gayri nizami harp sonucu devlet güçleri ve bağlı birimler tarafından yaratılan tahribatın en somut göstergeleridir.

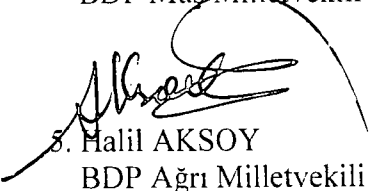
Burada en önemli olgu, geçmişle yüzleşmenin toplumsal barışa katkısının ne olacağını görmektir. Bu nedenle gerçek bir yüzleşmenin sağlanması için hassas bir denge oluşturmak gerekmekte ve hakikatlerin tam anlamıyla ortaya çıkması için mücadele etmek gerekmektedir.

1. Pervin BULDAN
BDP Iğdır Milletvekili

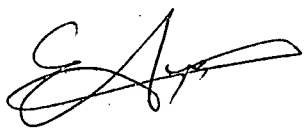
3. Sırrı SAKIK
BDP Mus Milletvekili

5. Halil AKSOY
BDP Ağrı Milletvekili

7. Hasip KAPLAN
BDP Şırnak Milletvekili

9. Emine AYNA
BDP Diyarbakır Milletvekili

13. Esat CANAN
BDP Hakkari milletvekili

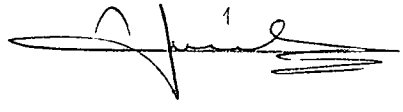
15. Sebahat TUNCEL
BDP İstanbul Milletvekili

17. Erol DORA
BDP Mardin milletvekili

2. İdris BALUKEN
BDP Bingöl Milletvekili

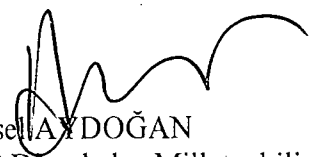
4. Murat BOZLAK
BDP Adana Milletvekili

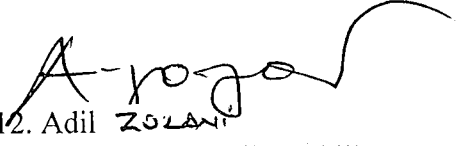
6. Ayla AKAT ATA
BDP Batman Milletvekili

8. Hüsamettin ZENDERLIOĞLU
BDP Bitlis Milletvekili

10. Nursel AYDOĞAN
BDP Diyarbakır Milletvekili

12. Adil ZOLANI
BDP Hakkari milletvekili

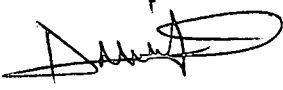
14. Sırrı Süreyya ÖNDER
BDP İstanbul Milletvekili

16. Mülkiye BİRTANE
BDP Kars milletvekili

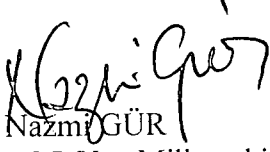
18. Ertuğrul KÜRKÇÜ
BDP Mersin Milletvekili

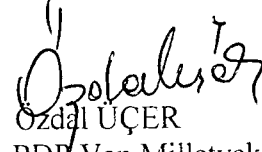
19. Demir ÇELİK
BDP Muş Milletvekili

20. İbrahim BİNİCİ
BDP Şanlıurfa Milletvekili

21. Nazmi GÜR
BDP Van Milletvekili

22. Özdal UÇER
BDP Van Milletvekili